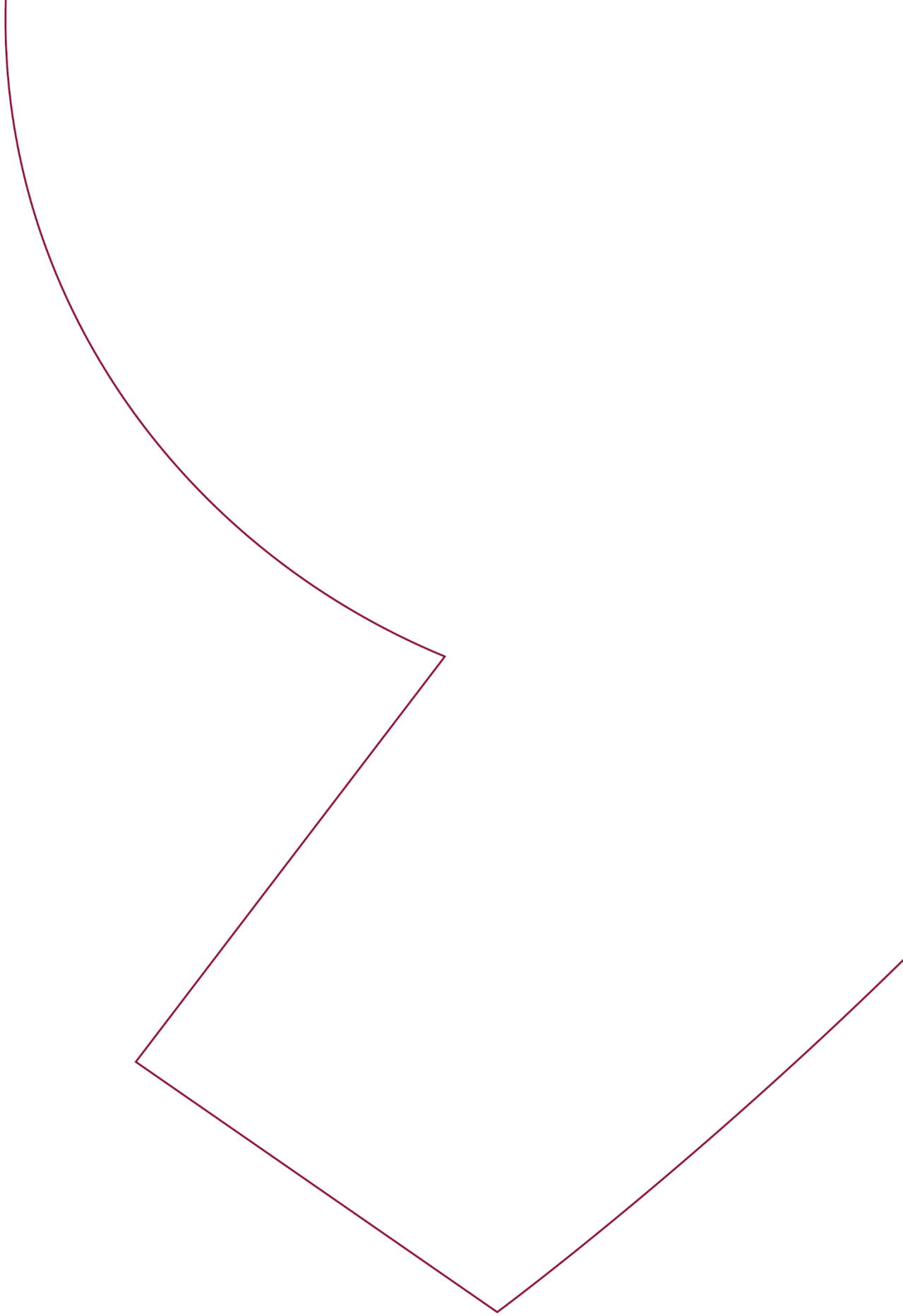

BEOORDELINGSRAPPORT

Instelling zonder erkenning ITK

hbo-bacheloropleiding Kunst en Economie
voltijd

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Sir Winston Churchillaan 273
2288 EA Rijswijk
Postbus 70, 2280 AB Rijswijk
+31 (0)88 998 3140
www.hobéon.nl
info@hobéon.com

BEOORDELINGSRAPPORT

Instelling zonder erkenning ITK

hbo-bacheloropleiding Kunst en Economie
voltijd

Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

ISAT: 34951

Hobéon Certificering & Accreditatie

Datum

13 februari 2025

Auditpanel

Prof.dr.ir. J.C. (Han) Brezet

C.J.E. (Carin) Rustema MSc, MBA

A. (Annick) Schramme PhD

D. (Didi) Baas

Secretaris

C.F. (Cathelijne) van Oeffelt MSc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	7
5.	EINDOORDEEL	21
6.	AANBEVELINGEN	22
BIJLAGE I	Scoretabel	23
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	24
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	27
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	28

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU)
Status instelling	Bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in RIO)	B Kunst en Economie
Opleidingscode (ISAT)	34951
Onderdeel	Economie
Oriëntatie opleiding	Hbo
Niveau opleiding	Bachelor
Graad en titel	Bachelor of Arts
Aantal studiepunten	240
Afstudeerrichtingen en specialisaties	n.v.t.
Locatie	Utrecht
Variant	Voltijd
Onderwijstaal	Nederlands
Werkt de opleiding met leeruitkomsten, en zo ja, in welke varianten van de opleiding?	Nee
Datum audit / opleidingsbeoordeling	13 november 2024

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Kunst en Economie (KE) van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) is een vierjarige voltijdopleiding. KE leidt studenten op die werken aan een veerkrachtige kunst- en cultuursector. Afgestudeerden van de opleiding worden omschreven als 'mogelijkmakers': professionals die het werk van creatieve makers ondersteunen.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

KE bereidt studenten voor op een carrière als reflectieve professionals die creatieve en economische vraagstukken in de kunst- en cultuursector kunnen aanpakken. De opleiding werkt met expertisegebieden (in het huidige programma de uitstroomprofielen): Managen, Verbinden en Ondernemen. Daarnaast omvat de opleiding vier overige eindkwalificaties: Economie, Onderzoek, Kunst & Creatie en Professionele Identiteit. De drie expertisegebieden Managen, Verbinden en Ondernemen worden integraal opgenomen in een vernieuwd Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP) en daarmee opgenomen in de expertisegebieden, waarin studenten zich integraal en breder ontwikkelen als KE-professionals. Het panel is positief over deze aanpassing en de respons op veranderingen in het werkveld.

De eindkwalificaties zijn duidelijk afgestemd op het hbo-bachelorniveau, zoals vastgelegd in het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) 6 en de Dublin Descriptoren. Het panel zag dit onder meer terug in de integratie van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag dat van de studenten wordt verwacht. De opleiding legt verder de nadruk op onderzoekend vermogen, waarbij studenten leren kritisch, creatief en systematisch onderzoek toe te passen in complexe situaties. Daarnaast streeft de opleiding naar internationalisering, waarbij studenten wereldwijd inzetbaar worden door internationale stages en werkveldprojecten. Het panel ondersteunt deze visie en concludeert dat de opleiding goed inspeelt op de behoeften van de sector. De opleiding werkt structureel samen met het werkveld om het programma en de eindkwalificaties actueel te houden. Via de Werkveldadviesraad (WAR) leveren professionals uit diverse disciplines, zoals Muziek, Theater, Mode en Musea, waardevolle input voor de actualisatie van het curriculum. Het panel waardeert zowel de sterke samenstelling van de WAR als de actieve betrokkenheid van het werkveld bij de ontwikkeling van het nieuwe BOP, wat de verbinding met de praktijk versterkt.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het curriculum biedt een gefaseerde ontwikkeling van de studenten, waarbij ze vanaf het eerste jaar de basis leggen in zowel creatief als economisch denken. In de latere jaren specialiseren de studenten zich verder binnen verschillende werkvelden, zoals beeldende kunst, muziek en theater. Dit traject is zorgvuldig ontworpen om studenten de nodige vaardigheden en kennis bij te brengen voor het oplossen van complexe en interdisciplinaire vraagstukken in de creatieve sector, waarbij de focus ligt op de kunst- en cultuursector, maar de kennis ook toepasbaar is in bredere contexten. Het vernieuwde BOP, met een verschuiving naar een integraal beroepsprofiel, draagt bij aan een bredere ontwikkeling van studenten als veelzijdige professionals. Het panel waardeert deze aanpassing en benadrukt het belang van thema's zoals AI, internationalisering, duurzaamheid en het behoud van de Professionele Identiteit-lijn (PI-lijn) om het programma toekomstbestendig te maken.

De PI-leerlijn en de onderzoeksleerlijn worden door het panel zeer gewaardeerd. De PI-leerlijn ondersteunt studenten in hun ontwikkeling tot reflectieve professionals, terwijl de onderzoeksleerlijn hen voorbereidt op het toepassen van ontwerpgericht onderzoek in complexe praktijksituaties. Beide leerlijnen versterken de integrale professionele en onderzoeksgerichte vaardigheden van de studenten.

Daarnaast wordt de studeerbaarheid van de opleiding goed bewaakt. Studenten ervaren het programma als uitdagend maar goed te doen, met voldoende flexibiliteit in de keuze van modules en werkvormen. De opleiding biedt persoonlijke studiebegeleiding via vaste tutores die studenten ondersteunen in hun studievoortgang en professionele ontwikkeling. Het panel waardeert de goede balans tussen begeleiding en flexibiliteit, en complimenteert de opleiding voor de toegankelijke en gestructureerde begeleiding. De inzet op docentprofessionalisering en de verbinding van docenten met het werkveld draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs, hoewel het panel de opleiding adviseert de werkdruk van docenten in de gaten te houden.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding KE hanteert een integrale en transparante benadering van toetsing, waarbij de diverse toetsvormen, zoals kennistoetsen, mondelinge presentaties, en groepsopdrachten, goed aansluiten bij de eindkwalificaties van de opleiding. De betrouwbaarheid, validiteit en transparantie van de toetsing worden gewaarborgd door het gebruik van rubrics en duidelijke beoordelingscriteria, gekoppeld aan de leerdoelen van de modules. Het systematische gebruik van formatieve en peer feedback versterkt de transparantie en helpt studenten hun voortgang te begrijpen.

De examencommissie vervult haar wettelijke taken proactief en efficiënt. De commissie monitort de toetsing en de behaalde resultaten, voert jaarlijks een scan uit op de eindwerken en zorgt voor kennisdeling tussen de opleidingen.

Het afstudeerprogramma bestaat uit twee modules, Discover & Define en Develop & Deliver, waarin studenten ontwerpgericht onderzoek doen. Het programma is goed geïntegreerd in de bredere onderzoeksleerlijn van de opleiding en biedt studenten de mogelijkheid om waardevolle bijdragen te leveren aan de kunst- en cultuursector. Het panel is positief over de opzet van het afstudeerprogramma en de waarde van het iteratieve proces voor de studenten in hun verdere loopbaan.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De beoordeelde eindwerken vertegenwoordigen duidelijk het hbo-bachelorniveau. De studenten tonen een gevarieerde en eigen benadering als KE-professionals en weten hun werk goed te articuleren. De onderwerpen van de eindwerken zijn relevant en actueel voor de praktijk, en de feedback van examinatoren is over het algemeen adequaat en procesgericht. Het panel is tevreden met het niveau van de gerealiseerde leerresultaten en waardeert de professionele houding en creativiteit van de studenten.

Het werkveld bevestigt de grote meerwaarde van KE-professionals, die breed inzetbaar zijn en een brug weten te slaan tussen de creatieve en economische kant van de sector. Alumni geven aan dat zij zich voldoende voorbereid voelen op het werkveld, al zien zij ruimte voor meer samenwerking met andere kunstopleidingen binnen de HKU. Het panel moedigt de opleiding aan deze verbinding te versterken, zodat KE-professionals hun rol als mogelijkmakers nog beter kunnen ontwikkelen.

Standaard 5. Voorzieningen

Het panel concludeert dat de voorzieningen adequaat zijn en de kwaliteit van het onderwijs ondersteunen. De huisvesting op twee locaties, Oudenoord en Nieuwekade, biedt inspirerende werk- en leeromgevingen. De beoogde centralisatie in 2025-2026 wordt door het panel gestimuleerd, omdat de samenhang tussen de leerjaren hiermee verder wordt versterkt. De materiële voorzieningen, waaronder mediatheken, werkplaatsen en uitleenservices, bieden studenten toegang tot relevante hulpmiddelen en stimuleren een creatieve leeromgeving.

Digitale systemen zoals Projectcampus en OSIRIS zorgen voor een overzichtelijke organisatie van lesmaterialen en studievoortgang. Het panel concludeert dat de voorzieningen functioneel en toekomstgericht zijn, en daarmee een solide basis vormen voor het behalen van de beoogde leerresultaten.

Standaard 6. Kwaliteitszorg

De opleiding evalueert op verschillende manieren – zowel formeel als informeel – de kwaliteit van het onderwijs met verschillende stakeholders en treft op basis van de uitkomsten aantoonbaar verbetermaatregelen. De opleiding heeft sinds de visitatie in 2019 zichtbaar gewerkt aan verbeteringen, zo stelt het panel vast. Daarbij complimenteert het panel de positieve en open feedbackcultuur binnen de opleiding.

Eindoordeel

Gelet op het niveau van afgestudeerden concludeert het panel dat de opleiding haar ambities waarmaakt en wel mede dankzij een goed opgezet programma waarin studenten de verbinding tussen de sectoren kunst en economie constant onderzoeken en met praktijkopdrachten zich als professional ontwikkelen. Het panel sprak met deskundige en betrokken docenten, die een prettige onderwijsleeromgeving creëren voor studenten.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter op 13 februari 2025.

3. INLEIDING

Het voorliggende rapport is de resultante van de opleidingsbeoordeling van de hbo-bacheloropleiding Kunst en Economie (KE) van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU). De beoordeling is uitgevoerd door middel van een documentanalyse en een locatiebezoek op 13 november 2024 door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage IV voor verder toelichting).

De unieke hbo-bachelor KE is een vierjarige voltijdopleiding van 240 EC. De opleiding maakt deel uit van de sector Hoger Economisch Onderwijs (HEO) en leidt op tot een Bachelor of Arts. HKU biedt de opleiding aan in Utrecht, op de locaties aan de Oudenoord en Nieuwekade, en vormt als grootste opleiding binnen HKU de *school¹ HKU Kunst en Economie/Creative Transformation*.

Studenten van de opleiding KE worden opgeleid tot creatieve en ondernemende professionals die waarde kunnen creëren in de kunst- en cultuursector. Als ‘mogelijkmakers’ leren zij innovatieve oplossingen te ontwikkelen voor complexe vraagstukken, waarbij ze een brug slaan tussen kunst, economie en maatschappelijke behoeften. De opleiding biedt een sterke basis in economische kennis en vaardigheden, gecombineerd met een kunst- en cultuurgeoriënteerde benadering. Studenten worden getraind in onderzoekend en ontwerpgericht werken, wat hen in staat stelt om kansen te signaleren en duurzame veranderingen te realiseren. Daarnaast ontwikkelen zij een reflectieve en professionele identiteit, waarmee zij niet alleen hun eigen kracht ontdekken, maar ook impact kunnen maken binnen de sector. Afgestudeerden zijn flexibel inzetbaar, werken zowel lokaal als internationaal en dragen bij aan een dynamische en toekomstgerichte creatieve industrie.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie

Het auditpanel dat in 2019 de vorige visitatie uitvoerde, beoordeelde de bacheloropleiding KE op alle standaarden van het Uitgebreide Beoordelingskader zoals opgesteld door de NVAO in 2018, als ‘voldoet’. Het panel noemde destijds een aantal concrete verbeterpunten, waarmee de opleiding aan de slag is gegaan. Het huidige auditpanel (2024) is van mening dat de opleiding de aanbevelingen voldoende heeft opgevolgd. Onderstaande tabel geeft de acties die de opleiding heeft genomen ten aanzien van de aanbevelingen uit 2019 weer.

Aanbeveling (2019)	Opvolging
Het panel adviseert om de programmameerlijn economie (en uiteindelijk het economisch gehalte in de eindwerken) verder uit te breiden en te verdiepen.	De opleiding heeft het economisch gehalte verder geëxpliciteerd door meer nadruk te leggen op <i>Business Administration</i> en <i>Commerce</i> . Deze focus weerspiegelt de belangrijkste competenties voor culturele managers, marketeers en ondernemers. Dit is zichtbaar in opdrachten voor jaar 2 en 3 en in de afstudeeropdrachten, waar meer aandacht is voor implementatie, concrete waardecreatie en financiële haalbaarheid.
Het panel raadt de opleiding aan om docenten nog bewuster te maken van/te scholen over hoe zij het oordeel over het eindwerk (op navolgbare en op inhoudelijk gezien sterke wijze) kunnen opbouwen en onderbouwen in het beoordelingsformulier.	De opleiding heeft een uitgebreid protocol voor eindwerkbeoordelingen ontwikkeld. Dit protocol biedt examinatoren concrete richtlijnen voor beoordelingscriteria en feedforward. Beoordelingen worden gestructureerd aan de hand van rubrics.

¹ HKU is onderverdeeld in acht schools waar onderwijs wordt vormgegeven en waarin creatief makerschap in de kunsten, techniek en economie centraal staat.

	Zowel de eerste als de tweede beoordelaar onderbouwt het oordeel per leerdoel, wat leidt tot consistente en transparante beoordelingen.
Het panel beveelt de opleiding aan om de (ontwerpgerichte) onderzoeksvaardigheden van studenten te versterken, zodat zij tot meer diepgaande, completer uitgewerkte meesterproeven kunnen komen.	De opleiding heeft de onderzoeksleerlijn versterkt met meer aandacht voor ontwerpgericht onderzoek. In jaar 2 leren studenten iteratief werken via <i>Design Thinking</i> . In jaar 3 voeren zij zelfstandig een klein onderzoek uit tijdens de stage. In het afstudeerjaar is de begeleiding aangescherpt en zijn <i>touchpoints</i> ingevoerd, zodat studenten stapsgewijs voortgang kunnen boeken en kwalitatieve oplossingen kunnen ontwikkelen.
Het panel adviseert de opleiding om te onderzoeken hoe zij de examencommissie meer tijd en ruimte kan geven om haar takenpakket uit te voeren.	De examencommissie is samengevoegd met die van <i>Creative Transformation</i> , waardoor meer kennisdeling plaatsvindt. Met de uitbreiding naar vijf interne leden en een extern lid is er extra capaciteit gecreëerd. Subcommissies vergaderen gestructureerd, wat zorgt voor een efficiënte werkwijze. De examencommissie speelt een proactieve rol bij curriculumontwikkeling en toetsbeleid.

In onderstaande hoofdstukken beschrijft het auditpanel zijn bevindingen met betrekking tot de standaarden 1 t/m 6 van het Beoordelingskader voor een instelling zonder ITK².

² ITK staat voor Instellingstoets Kwaliteit.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. De beoogde leerresultaten worden periodiek geëvalueerd. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving. De uitgangspunten voor de inrichting van de opleiding passen bij de onderwijsvisie en het profiel van de instelling.

Bevindingen

Eindkwalificaties en beroepsprofiel

De opleiding Kunst en Economie (KE) leidt studenten op tot reflectieve professionals die in staat zijn om creatieve en economische vraagstukken in de kunst- en cultuursector aan te pakken. Vanuit een kunstgeoriënteerde benadering dragen ze bij aan de versterking van het artistieke profiel van organisaties binnen deze sector. Het beroepsprofiel is gericht op de kunst- en cultuursector, maar afgestudeerden kunnen ook werkzaam zijn in sectoren die creatieve en culturele innovatie vereisen, wat hun brede inzetbaarheid benadrukt. Om studenten hierop voor te bereiden, hanteert de opleiding de volgende expertisegebieden en eindkwalificaties:

Eindkwalificatie	Toelichting
Expertisegebieden	
Managen	KE-professionals geven sturing aan de realisatie van de verschillende doelstellingen van een culturele en creatieve organisatie, gerelateerd aan het beleidsmatig en bestuurlijk kader dat voor de organisatie van toepassing is.
Verbinden	KE-professionals brengen verschillende perspectieven bij elkaar t.b.v. een creatieve, ontwerpgerichte aanpak van complexe vraagstukken. Ze initiëren, ontwerpen, realiseren en regisseren (interdisciplinaire) interactie binnen en tussen samenwerkingsverbanden en netwerken van stakeholders, professionals en organisaties.
Ondernemen	KE-professionals handelen cultureel en sociaal ondernemend. KE-professionals ontwikkelen en realiseren (nieuwe) culturele en creatieve diensten, producten en concepten die sociale, economische en/of culturele toegevoegde waarde hebben c.q.

	die aansluiten bij complexe sociale, economische en culturele vraagstukken.
Overige eindkwalificaties	
Economie	KE-professionals maken economische en juridische afwegingen die van betekenis zijn voor (de toekomstbestendigheid van) culturele en creatieve organisaties. Ze betrekken deze factoren bij het ontwikkelen van beleid en bij de uitvoering ervan.
Onderzoek	KE-professionals verrichten onderzoek naar een breed scala aan vraagstukken van culturele en creatieve organisaties en creatieve vraagstukken van overige organisaties.
Kunst & Creatie	KE-professionals dragen vanuit een kunstgeïnspireerde aanpak bij aan de versterking van het artistieke profiel van culturele en creatieve organisaties. Ze handelen met verbeelding, zoeken onverwachte oplossingen, denken vooruit, handelen ontwerpgericht. Ze zijn gespecialiseerd in artistieke vraagstukken van één werkveld of enkele werkvelden.
Professionele Identiteit	KE-professionals handelen op basis van een creatieve, onderzoekende, reflectieve, lerende, resultaatgerichte, communicatieve grondhouding

Het panel stelt op basis van de aangeleverde documentatie vast dat het huidige Beroepsprofiel (BOP) en de daaruit afgeleide eindkwalificaties zijn afgestemd op niveau 6 van het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) en de Dublin Descriptoren.

Momenteel zijn de drie expertisegebieden (Managen, Verbinden en Ondernemen) uitstroomprofielen van de opleiding. Studenten kiezen één van de expertisegebieden. De opleiding constateert echter dat deze driedeling in de praktijk minder expliciet gescheiden is. De opleiding neemt dit mee in het nieuwe Beroepsprofiel (BOP), waarin een beperkt aantal leeruitkomsten de gehele studie centraal staan. De student ontwikkelt zich integraal tot KE-professional. De eigenstandige expertisegebieden managen, ondernemen en verbinden vervallen; het worden kwaliteiten die de student op meerdere manieren kan inzetten in het werk. Het panel sprak met onder andere het management en de docenten over de ontwikkelingen rondom het nieuwe BOP en curriculum en vindt dat de opleiding goed inspeelt op actuele veranderingen in en vragen vanuit het werkveld.

Betrokkenheid werkveld

De opleiding onderhoudt nauwe banden met het werkveld om ervoor te zorgen dat de eindkwalificaties en het programma blijven aansluiten bij de actuele behoeften en ontwikkelingen in de sector. Zo is het werkveld structureel betrokken bij de evaluatie en actualisatie van het curriculum via de Werkveldadviesraad (WAR), waarin professionals uit de verschillende disciplines (e.g. Muziek, Theater, Mode, Beeldende Kunst en Design en Musea) zitting hebben. Het panel waardeert de sterke vertegenwoordiging van de verschillende disciplines in de WAR. Ook bij de ontwikkeling van het nieuwe BOP betreft de opleiding het werkveld actief. Tijdens bijeenkomsten met werkveldpartners wordt input verzameld over de competenties die nodig zijn

in een dynamische en internationaal georiënteerde sector. Het panel waardeert deze structurele samenwerking met het werkveld en ziet dit als een belangrijke kracht van de opleiding.

Visie op onderzoekend vermogen

De hbo-bacheloropleiding KE beoogt studenten te ontwikkelen tot professionals die in staat zijn om kritisch, creatief en systematisch onderzoek te doen. De focus ligt niet alleen op het verwerven van kennis, maar ook op het toepassen van onderzoeksvaardigheden in complexe, realistische contexten. De opleiding wil dat studenten in staat zijn om problemen vanuit verschillende perspectieven te benaderen en innovatieve oplossingen te ontwikkelen. Het doel is om studenten het vermogen bij te brengen om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden in de creatieve sector door continu te reflecteren en nieuwe kennis te genereren. Het uiteindelijke doel is dat afgestudeerden het vermogen ontwikkelen om als reflectieve professionals te functioneren, die zowel bestaande kennis kunnen toepassen als nieuwe inzichten ontwikkelen om de sector vooruit te helpen.

Visie op internationalisering

KE streeft ernaar studenten op te leiden tot internationaal georiënteerde, culturele ondernemers die in staat zijn om wereldwijd impact te maken in de creatieve industrie. De visie op internationalisering is daarom gericht op het ontwikkelen van interculturele competenties, waarbij studenten niet alleen leren hoe ze zich moeten bewegen in verschillende culturele en economische contexten, maar ook hoe ze de waarde van kunst en cultuur op mondiale schaal kunnen uitdragen. De opleiding beoogt dat studenten niet alleen de vaardigheden ontwikkelen om in nationale contexten te opereren, maar ook in staat zijn om internationaal samen te werken en bij te dragen aan de globalisering van de kunst- en cultuursector. Dit wordt gerealiseerd door studenten kansen te bieden om hun professionele ontwikkeling in een internationale context te verdiepen, zoals via buitenlandse stages, werkveldprojecten en internationale samenwerking (zie verder Standaard 2).

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'. De opleiding Kunst en Economie bereidt studenten voor op een carrière als reflectieve professionals die creatieve en economische vraagstukken in de kunst- en cultuursector kunnen aanpakken. De opleiding werkt met expertisegebieden (in het huidige programma de uitstroomprofielen) Managen, Verbinden en Ondernemen. Daarnaast omvat de opleiding vier overige eindkwalificaties: Economie, Onderzoek, Kunst & Creatie en Professionele Identiteit. De drie expertisegebieden Managen, Verbinden en Ondernemen worden integraal opgenomen in een vernieuwd Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP), waarin studenten zich breder ontwikkelen als KE-professionals. Het panel is positief over deze aanpassing en de respons op veranderingen in het werkveld.

De eindkwalificaties zijn duidelijk afgestemd op het hbo-bachelorniveau, zoals vastgelegd in het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) 6 en de Dublin Descriptoren. Het panel zag dit onder meer terug in de integratie van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag dat van de studenten wordt verwacht. De opleiding legt verder de nadruk op onderzoekend vermogen, zodat studenten leren kritisch, creatief en systematisch onderzoek toe te passen in complexe situaties. Daarnaast streeft de opleiding naar internationalisering, waarbij studenten wereldwijd inzetbaar worden door internationale stages en werkveldprojecten. Het panel ondersteunt deze visie en concludeert dat de opleiding goed inspeelt op de behoeften van de sector. De opleiding werkt structureel samen met het werkveld om het programma en de eindkwalificaties actueel te houden. Via de Werkveldadviesraad (WAR) leveren professionals uit diverse disciplines, zoals Muziek, Theater, Mode en Musea, waardevolle input voor de actualisatie van het curriculum. Het panel waardeert zowel de sterke samenstelling van de WAR als de actieve betrokkenheid van het werkveld bij de ontwikkeling van het nieuwe BOP, wat de verbinding met de praktijk versterkt.

4.2. Programma

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De omvang van het personeelsbestand is toereikend. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De inrichting van de leeromgeving past bij de onderwijsvisie van de instelling. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centered*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Het personeelsbeleid draagt ertoe bij dat docenten in staat zijn in die taal te doceren.

Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

I. Inhoud programma

Samenhang, opbouw en inhoud programma

Het curriculum van de opleiding Kunst en Economie is ontworpen als een samenhangend traject dat studenten stapsgewijs voorbereidt op hun rol als reflectieve professionals in de kunst- en cultuursector. Het programma bestaat uit vier studiejaar (60 EC per jaar), waarin een duidelijke opbouw in moeilijkheidsgraad zichtbaar is.

Niveaubenaderingen in het curriculum KE

Niveau 1 – operationeel proces (Jaar 1)

De student voert binnen genoemde werkgebieden verantwoord en professioneel taken uit. Hierbij worden basiskennis en -vaardigheden gebruikt.

Niveau 2 – analyseren en samenwerken (Jaar 2 – 3)

De student voert binnen genoemde werkgebieden op basis van een analyse verantwoord en professioneel taken uit, waarbij uitgebreide kennis en vaardigheden worden gebruikt.

Niveau 3 – beoordelen en adviseren (Jaar 4)

De student voert binnen genoemde werkgebieden op basis van analyse en beoordeling verantwoord en professioneel taken uit en geeft daarover advies op basis van specialistische kennis en vaardigheden, waarbij zelfstandig nieuwe kennis en vaardigheden worden verworven.

Studenten starten in het eerste jaar met een inhoudelijke basis, waarbij ze kennismaken met verschillende werkvelden, creatieve processen en economische vraagstukken. In het tweede jaar werken zij aan verbreding en verdieping, waarbij praktijkgerichte modules zoals Werkveldverkenning en -verdieping een centrale rol spelen. Tevens komen Design Thinking en Interdisciplinair Samenwerken aan bod.

Vanaf het derde jaar richten studenten zich op specialisatie en toepassing. Zoals vermeld in Standaard 1, specialiseren studenten in het huidige programma zich in één van de drie expertisegebieden:

Expertisegebied Ondernemen: in dit expertisegebied wordt gewerkt aan cultureel/sociaal ondernemerschap, de ontwikkeling van nieuwe producten en het realiseren van economische en/of culturele waarde.

Expertisegebied Managen: hier ligt de essentie bij het helpen realiseren van doelstellingen van organisaties in de creatieve industrie.

Expertisegebied Verbinden: hier ligt het accent op de aanpak van complexe vraagstukken door het regisseren van interactie tussen creatieve en niet-creatieve netwerken.

Tijdens de stageperiode krijgen zij de kans om de opgedane kennis en vaardigheden in een professionele omgeving te gebruiken. In het vierde jaar ligt de nadruk op het afstudeerproject, waarin ontwerpgericht onderzoek centraal staat. Hierbij wordt een praktijkgericht vraagstuk vanuit een zelfgekozen thema onderzocht, wat de studenten voorbereidt op complexe situaties in de creatieve sector.

Ontwikkelingen nieuwe curriculum

De opleiding Kunst en Economie werkt momenteel aan een nieuw Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP) voor de periode 2025-2030, waarin de focus verschuift van de drie expertisegebieden (managen, ondernemen, verbinden) naar een meer integraal beroepsprofiel. Dit betekent dat studenten zich ontwikkelen tot veelzijdige professionals die de flexibiliteit hebben om hun kwaliteiten in verschillende werkvelden in te zetten. Het vernieuwde curriculum zal grotere onderwijseenheden en leeruitkomsten bevatten, wat de samenhang binnen het programma verbetert. Het panel doet de aanbeveling om bij de ontwikkeling van het nieuwe BOP en de curriculumherziening ervoor te zorgen dat waardecreatie centraal blijft staan, met het dynamische toekomstperspectief van de sector in het achterhoofd. Daarbij dienen belangrijke thema's zoals AI, internationalisering in relatie tot de uitdagingen in Nederland, duurzaamheid en het behoud van de Professionele Identiteit-lijn (PI-lijn) aandacht te krijgen. Deze elementen zijn essentieel voor het toekomstbestendig maken van het programma en de opleiding als geheel, aldus het panel.

Leerlijn Professionele Identiteit

Naast de inhoudelijke Kunst & Creatie en Economische leerlijn, bevat de opleiding ook de leerlijn Professionele Identiteit (PI). Deze leerlijn loopt door de gehele opleiding en richt zich op de ontwikkeling van de student tot een reflectieve professional. In het eerste anderhalf jaar ligt de nadruk op zelfreflectie in relatie tot samenwerking, het werkveld en de maatschappij. Studenten onderzoeken vragen zoals: wat kan ik, wat wil ik, en wie wil ik zijn? In latere studie jaren verschuift de focus naar het maken van keuzes voor bijvoorbeeld een minor, stage of afstudeerthema. Daarnaast reflecteren studenten op hun handelen en leren zij hoe zij hun opgedane kennis en vaardigheden kunnen verzilveren in professionele situaties. De leerlijn PI is verweven met andere modules, zoals Groepsdynamica en Organisatiekunde, en speelt een centrale rol in stages en het afstuderen. Het panel waardeert de structurele aandacht voor persoonlijke en professionele ontwikkeling als essentieel onderdeel van de opleiding. Het panel sprak met docenten en studenten over de PI-lijn en complimenteert de opleiding voor de sterke ondersteuning bij de ontwikkeling van studenten tot KE-professional.

Onderzoekend vermogen

De opleiding heeft een sterke focus op het ontwikkelen van onderzoekend vermogen, wat gedurende de hele studie wordt opgebouwd door de onderzoeksleerlijn. In het eerste jaar maken studenten kennis met traditionele onderzoeksmethoden, zoals enquêtes en interviews, die hen helpen een basis te leggen voor wetenschappelijk werken. In het tweede jaar ligt de nadruk op Design Thinking, waarbij studenten leren om op een iteratieve en ontwerpgerichte manier onderzoek te doen. In het derde jaar voeren studenten zelfstandig een kleinschalig ontwerpgericht onderzoek uit, dat hen voorbereidt op de complexiteit van het afstudeerjaar. In

het vierde jaar werken ze aan een afstudeerproject, waarbij ze onderzoek in een praktische context toepassen. Dit proces stimuleert niet alleen kritisch en creatief denken, maar bereidt studenten ook voor op het uitvoeren van zelfstandig onderzoek in hun toekomstige professionele werkveld.

Lectoraat Waarde(n)vol Ondernemen

KE werkt intensief samen met het lectoraat Waarde(n)vol Ondernemen, dat onderzoek doet naar hoe ondernemerschap in creatieve maakprocessen kan bijdragen aan artistieke, economische en maatschappelijke impact. Docenten die ook verbonden zijn aan het lectoraat, vertellen hun onderzoeksbevindingen direct naar het onderwijs, zoals in modules als Impact van Kunst en Start-up Lab. Studenten worden gestimuleerd om via hun afstudeerprojecten bij te dragen aan de thema's van het lectoraat, wat bijdraagt aan hun ontwikkeling als onderzoekende professionals. Het panel waardeert deze samenwerking en moedigt de opleiding aan om deze verder te versterken vanwege de positieve invloed op het onderzoeksklimaat en de verbinding met actuele ontwikkelingen. In dat verband vormt het verder exploreren van waarden in relatie tot de internationale Sustainable Development Goals ook een vanzelfsprekende opgave, aldus het panel.

Internationale en interculturele dimensie

De opleiding hecht veel waarde aan internationalisering en biedt studenten verschillende mogelijkheden om hun horizon te verbreden. In het derde jaar kunnen studenten naar het buitenland voor een exchange-programma of voor een internationale stage. Daarnaast biedt de opleiding internationale werkveldprojecten aan, waarbij studenten samenwerken met buitenlandse culturele instellingen. Het afstudeerjaar biedt eveneens mogelijkheden om het afstudeerproject in een internationale context uit te voeren. Deze initiatieven dragen bij aan de globalisering van het werkveld en zorgen ervoor dat afgestudeerden goed voorbereid zijn op een internationale carrière, zowel in de kunst- als de bredere creatieve sector.

Studeerbaarheid van het programma

Studenten geven aan dat het eerste jaar als intensief wordt ervaren, met name voor mbo-instroom, maar benadrukken dat er voldoende begeleiding wordt geboden. De tutor speelt hierin een centrale rol en biedt intensieve studiebegeleiding, vooral in de overgangsfase. Het programma biedt flexibiliteit door studenten mogelijkheden te geven om eigen keuzes te maken binnen modules en opdrachten. Deze aanpak stelt studenten in staat om hun eigen route te bepalen, passend bij persoonlijke ambities en interessegebieden. Studenten ervaren deze ruimte als positief en waarderen de afwisseling in inhoud en werkvormen.

Het panel waardeert de inzet van de opleiding om het programma studeerbaar te maken voor verschillende typen studenten. Zo is de bindend studieadvies (BSA)-norm aangepast (52 EC) om studenten meer ruimte te bieden en worden modules regelmatig geëvalueerd en verbeterd. Studenten noemen de opleiding uitdagend, maar goed te doen, waarbij de afwisseling in het programma bijdraagt aan motivatie en plezier in het leren. Het panel concludeert dat de opleiding een goed studeerbaar programma aanbiedt dat aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van studenten.

II. Begeleiding

Instroom en toelating

KE richt zich op studiekeuzers met een passie voor kunst en cultuur, een creatieve denkwijze en ondernemerschap. Toelating vindt plaats via een motivatiebrief, cv en een persoonlijk gesprek waarin de match met het programma wordt onderzocht. De nadruk in dit gesprek ligt op het belang van economische vakken. Dit om verwachtingen af te stemmen.

Met activiteiten zoals open dagen en meeloopdagen biedt de opleiding studiekezers inzicht in het programma. Vanaf 2024 geldt een numerus fixus van 150 studenten, wat de begeleiding en studeerbaarheid ten goede komt. Het panel waardeert de zorgvuldige toelatingsprocedure en begeleiding, die de opleiding toegankelijk maken voor diverse achtergronden.

Studiebegeleiding

De opleiding biedt persoonlijke studiebegeleiding via vaste tutors, die studenten ondersteunen bij hun studievoortgang en persoonlijke ontwikkeling. In de eerste anderhalf jaar ligt de nadruk op begeleiding bij het vinden van hun plek binnen de opleiding, studievaardigheden en het gebruik van de digitale leeromgeving.

De HKU biedt daarnaast toegang tot studieadviseurs en studentpsychologen. Studenten waarderen vooral de toegankelijkheid en betrokkenheid van docenten. Het panel complimenteert de opleiding met de structurele en toegankelijke begeleiding, die goed aansluit bij de behoeften van studenten. Het panel spreekt zijn waardering uit over de studiebegeleiding en ondersteuning die studenten wordt geboden vanuit de HKU.

III. Docenten

Het panel constateert dat de docenten (totaal 25 fte) voldoende gekwalificeerd zijn om de opleiding te verzorgen. Het docententeam bestaat uit professionals met zowel academische als praktische ervaring in de creatieve sector. Veel docenten zijn actief in het werkveld, wat de opleiding directe verbindingen biedt met actuele ontwikkelingen. Dit zorgt voor onderwijs dat goed aansluit bij de beroepspraktijk, waarbij docenten zowel inhoudelijke kennis als didactische vaardigheden inzetten om studenten optimaal te begeleiden. Studenten waarderen de betrokkenheid en toegankelijkheid van docenten, vooral van de werkvelddocenten en tutoeren.

Tijdens de visitatie uitte het panel enige zorgen over de werkdruk, aangezien docenten ook betrokken zijn bij de ontwikkeling van het nieuwe Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP) en het curriculum. Echter, docenten gaven aan dat er een goede balans is gevonden tussen hun onderwijstaken en ontwikkelingswerkzaamheden. Het panel moedigt de opleiding aan deze balans altijd goed in de gaten te houden om de werkdruk voor docenten op een duurzaam niveau te houden.

Professionalisering

De opleiding hecht veel waarde aan de professionalisering van haar docenten. Binnen de opleiding wordt een breed scala aan scholingsmogelijkheden geboden via het Centrum voor Onderwijs, Onderzoek en Innovatie (OOI) van de HKU. Daarnaast nemen docenten deel aan de jaarlijkse HKU-onderwijsdag, waarin zij workshops volgen om hun vakkennis en pedagogische vaardigheden verder te ontwikkelen. Het panel waardeert deze inspanningen op het gebied van professionalisering, die bijdragen aan een dynamisch en betrokken docententeam.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel concludeert dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit van Standaard 2. Het curriculum biedt een gefaseerde ontwikkeling van de studenten, waarbij ze vanaf het eerste jaar de basis leggen in zowel creatief als economisch denken. In de latere jaren specialiseren de studenten zich verder binnen verschillende werkvelden, zoals beeldende kunst, muziek en theater. Dit traject is zorgvuldig ontworpen om studenten de nodige vaardigheden en kennis bij te brengen voor het oplossen van complexe en interdisciplinaire vraagstukken in de creatieve sector, waarbij de focus ligt op de kunst- en cultuursector, maar de kennis ook toepasbaar is in bredere contexten. Het vernieuwde BOP, met een verschuiving naar een integraal beroepsprofiel, draagt bij aan een bredere ontwikkeling van studenten als veelzijdige professionals. Het panel waardeert deze aanpassing en benadrukt in een aanbeveling het

belang van blijvende aandacht voor en alertheid op relevante thema's zoals AI, internationalisering, duurzaamheid en het behoud van de Professionele Identiteit-lijn (PI-lijn) om het programma toekomstbestendig te maken.

De PI-leerlijn en de onderzoeksleerlijn worden door het panel zeer gewaardeerd. De PI-leerlijn ondersteunt studenten in hun ontwikkeling tot reflectieve professionals, terwijl de onderzoeksleerlijn hen voorbereidt op het toepassen van ontwerpgericht onderzoek in complexe praktijksituaties. Beide leerlijnen versterken de integrale professionele en onderzoeksgerichte vaardigheden van de studenten.

Daarnaast wordt de studeerbaarheid van de opleiding goed bewaakt. Studenten ervaren het programma als uitdagend maar goed te doen, met voldoende flexibiliteit in de keuze van modules en werkvormen. De opleiding biedt persoonlijke studiebegeleiding via vaste tutors, die studenten ondersteunen in hun studievoortgang en professionele ontwikkeling. Het panel waardeert de goede balans tussen begeleiding en flexibiliteit, en complimenteert de opleiding voor de toegankelijke en gestructureerde begeleiding. De inzet op docentprofessionalisering en de verbinding van docenten met het werkveld draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs, hoewel het panel de werkdruk van docenten in de gaten houdt.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit.

Bevindingen

Visie op toetsen en toetsprogramma

KE hanteert een integrale benadering van toetsing, waarbij toetsen altijd in relatie staan tot de te behalen eindkwalificaties van de opleiding. Toetsing wordt gezien als een essentieel onderdeel van het leerproces en is ontworpen om studenten zowel kennis als de toepassing van deze kennis te laten tonen. De opleiding maakt gebruik van diverse toetsvormen, zoals kennistoetsen, mondelinge presentaties, groepsopdrachten en take-home opdrachten. Daarnaast speelt formatieve toetsing en feedback een belangrijke rol in het leerproces, waarbij studenten gedurende de module constructieve terugkoppeling ontvangen om hun leerdoelen te behalen.

Het panel is positief over de betrouwbaarheid, validiteit en transparantie van de toetsing en beoordeling. De opleiding waarborgt deze kenmerken door het gebruik van rubrics en duidelijke beoordelingscriteria die expliciet gekoppeld zijn aan de leerdoelen van de modules. De toetsing is zorgvuldig ontworpen om de beoogde eindkwalificaties te meten, wat bijdraagt aan de validiteit van de beoordelingen. Door het systematische gebruik van formatieve feedback en peer feedback krijgen studenten continu inzicht in hun voortgang, wat de transparantie verder versterkt. Dit zorgt ervoor dat studenten niet alleen de eindbeoordeling begrijpen, maar ook de stappen die nodig zijn om deze te bereiken.

Examencommissie

De examencommissie is sinds 2023 samengevoegd met die van Creative Transformation, wat zorgt voor efficiëntie en kennisdeling tussen de opleidingen. Het auditpanel stelt op basis van de aangeleverde documentatie, waaronder jaarverslagen van de examencommissie, en het gesprek tijdens het locatiebezoek vast dat de examencommissie haar wettelijke taken vervult. De commissie monitort de procedures, de kwaliteit en organisatie van de toetsing en het behaalde niveau. De examencommissie voert jaarlijks een scan uit op de beoordelingen van de eindwerken en rapporteert daarover aan de studieleiding. Tevens is het auditpanel van oordeel dat de examencommissie voldoende proactief te werk gaat. Zo gaat de commissie proactief het gesprek aan met docenten en studenten.

Afstuderen

Studenten voeren ontwerpgericht onderzoek uit naar een door hen zelf gekozen thema, waarbij zij een externe partij betrekken die hen adviseert en waarde toevoegt aan het project. Het afstudeerjaar wordt gekarakteriseerd door iteratief werken, waarbij studenten hun onderzoeksrichting kunnen aanpassen op basis van nieuwe inzichten. De afstudeerfase biedt studenten de kans om hun professionele vaardigheden te demonstreren en waardevolle bijdragen te leveren aan de kunst- en cultuursector.

Het afstudeerprogramma bestaat uit twee belangrijke modules die de basis vormen voor het afstudeerproject, gebaseerd op het Double Diamond-onderzoeksmodel³:

³ Het Double Diamond-model is een specifieke visualisatie van het Design Thinking-proces. Het bestaat uit twee 'diamanten', die elk een proces vertegenwoordigen van divergeren (het verkennen en onderzoeken van mogelijkheden) en vervolgens convergeren (het maken van keuzes en actie ondernemen).

- **Discover & Define** – in deze module kiest de student een thema of onderwerp dat past bij de eigen gekozen profilering en werkveld. Studenten verkennen het probleem en kaderen het in, waarna ze de ontwerpvrage en -criteria formuleren.
- **Develop & Deliver** – in deze module werken studenten verder met het iteratieve traject en ontwikkelen ze een ontwerp oplossing. Ze demonstreren een reeks professionele handelingen en reflecteren op hun proces om uiteindelijk tot een concrete oplossing te komen die aan de afstudeereisen voldoet.

Het panel is zeer te spreken over de opzet van het afstudeerprogramma en vindt dat het goed aansluit op de onderzoeksleerlijn tijdens de opleiding. Het iteratieve traject dat studenten doorlopen tijdens het afstuderen is waardevol voor de verdere loopbaan van de student in de constant veranderende creatieve sector.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'. De opleiding KE hanteert een integrale en transparante benadering van toetsing, waarbij de diverse toetsvormen, zoals kennistoetsen, mondelinge presentaties, en groepsopdrachten, goed aansluiten bij de eindkwalificaties van de opleiding. De betrouwbaarheid, validiteit en transparantie van de toetsing worden gewaarborgd door het gebruik van rubrics en duidelijke beoordelingscriteria, gekoppeld aan de leerdoelen van de modules. Het systematische gebruik van formatieve en peer feedback versterkt de transparantie en helpt studenten hun voortgang te begrijpen.

De examencommissie vervult haar wettelijke taken proactief en efficiënt. De commissie monitort de toetsing en de behaalde resultaten, voert jaarlijks een scan uit op de eindwerken en zorgt voor kennisdeling tussen de opleidingen.

Het afstudeerprogramma bestaat uit twee modules, Discover & Define en Develop & Deliver, waarin studenten ontwerpgericht onderzoek doen. Het programma is goed geïntegreerd in de bredere onderzoeksleerlijn van de opleiding en biedt studenten de mogelijkheid om waardevolle bijdragen te leveren aan de kunst- en cultuursector. Het panel is positief over de opzet van het afstudeerprogramma en de waarde van het iteratieve proces voor de studenten in hun verdere loopbaan.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Eigen beoordeling auditpanel over het gerealiseerde niveau

Het auditpanel beoordeelde de eindwerken van vijftien afgestudeerden uit een gestratificeerde steekproef van de jaargangen 2022-2023 en 2023-2024. Het panel bezocht tevens de 'Exposure', waarin studenten hun eindpresentatie aan publiek exposeren.

Het panel is bijzonder tevreden over het niveau van de eindwerken, die het hbo-bachelorniveau representeren. De studenten presenteerden werk dat zeer gevarieerd was, met een duidelijke eigen benadering als KE-professional. Ze toonden initiatief door zelfstandig aan projecten te werken en stappen buiten de gebaande paden te zetten, zo lazen panelleden terug in de portfolio's. Studenten kunnen goed articuleren wat ze deden en waarom, wat het panel als positief en professioneel beoordeelde. De onderwerpen van de eindwerken waren relevant en actueel voor de praktijk, zoals bevestigd werd door het werkveld. De feedback van de examinatoren was over het algemeen adequaat en goed onderbouwd, hoewel er enkele kleine verschillen werden opgemerkt in de mate van onderbouwing en de inhoud van de feedback. Dit had echter geen invloed op het eindresultaat, aangezien de beoordelingen navolgbaar waren. Het panel kreeg een open en eerlijke indruk van de eindwerken, en de ontvangen feedback was zowel inhoudelijk als procesgericht, wat de studenten verder ondersteunt in hun professionele ontwikkeling.

Wijze waarop afgestudeerden functioneren in de praktijk

Tijdens het locatiebezoek sprak het panel met een afvaardiging uit het werkveld. In dit gesprek benadrukte het werkveld het belang van een opleiding als Kunst en Economie: de sector heeft een grote behoefte aan KE-professionals die als zakelijk leiders de creatieve sector begrijpen. De KE'er is breed inzetbaar, begrijpt de creatieve sector vanuit het perspectief van de makers en weet een brug te slaan naar de economische kant. Dit profiel sluit goed aan bij de dynamische toekomst van de sector. Het werkveld is zeer tevreden over het niveau van de studenten, die vaak al aan het einde van hun opleiding een baan binnen de sector hebben gevonden.

Het panel sprak ook met enkele KE-alumni. Zij gaven aan tevreden te zijn met de bagage die zij tijdens de opleiding hebben meegekregen en zich voldoende voorbereid te voelen op het werkveld. Wel uitten alumni, net als studenten, de wens voor meer interactie en samenwerking met andere kunstopleidingen binnen HKU. Het panel sluit zich hierbij aan, aangezien de KE'er veel kan betekenen voor toekomstige makers. Door de samenwerking met andere kunstopleidingen te intensiveren, kan de KE'er zijn rol als *mogelijkmaker* nog beter ontwikkelen. Het panel doet derhalve de aanbeveling aan de opleiding om gedurende de hele opleiding het contact en samenwerking met andere kunstopleidingen binnen HKU op te zoeken en te gebruiken.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel concludeert dat de opleiding KE voldoet aan de eisen van Standaard 4. De beoordeelde eindwerken vertegenwoordigen duidelijk het hbo-bachelorniveau. De studenten tonen een gevarieerde en eigen benadering als KE-professionals en weten hun werk goed te articuleren. De onderwerpen van de eindwerken zijn relevant en actueel voor de praktijk, en de feedback van examinatoren is over het algemeen adequaat en procesgericht. Het panel is

tevreden met het niveau van de gerealiseerde leerresultaten en waardeert de professionele houding en creativiteit van de studenten.

Het werkveld bevestigt de grote meerwaarde van KE-professionals, die breed inzetbaar zijn en een brug weten te slaan tussen de creatieve en economische kant van de sector. Alumni geven aan dat zij zich voldoende voorbereid voelen op het werkveld, al zien zij ruimte voor meer samenwerking met andere kunstopleidingen binnen HKU. Het panel moedigt de opleiding aan deze verbinding te versterken, zodat KE-professionals hun rol als mogelijkmakers nog beter kunnen ontwikkelen.

4.5. Voorzieningen

Standaard 5: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Huisvesting

KE is gehuisvest op twee locaties in Utrecht: Oudenoord en Nieuwekade. Oudenoord fungeert als de thuisbasis, waar de twee semesters van het eerste jaar en het afstudeerjaar worden verzorgd. Hier bevinden zich ook werkplaatsen zoals de Zeefdruk en Fotostudio, die studenten ondersteunen bij creatieve opdrachten. Vanaf het tweede jaar biedt de locatie Nieuwekade projectvloeren voor groepswork, stages en minoren. De opleiding zet sterk in op een fysieke leeromgeving die samenwerking en inspiratie stimuleert. Naar verwachting zal de opleiding in 2025-2026 worden gehuisvest op één centrale locatie om efficiëntie en het gevoel van verbondenheid – ook tussen de leerjaren - te vergroten.

Materiële voorzieningen

HKU biedt studenten een breed scala aan faciliteiten, waaronder mediatheken en uitleenservices voor gespecialiseerde apparatuur zoals opnameapparatuur en beamers. Daarnaast zijn er samenwerkingsovereenkomsten met externe partners, zoals de bibliotheek van de Universiteit Utrecht en het cultuurcentrum Parnassos. Studenten hebben toegang tot diverse creatieve werkplaatsen en studio's binnen de stadscampus. Deze voorzieningen ondersteunen zowel de praktische als theoretische aspecten van het onderwijs.

Digitale voorzieningen

Het digitale platform Projectcampus fungeert als een centrale online leeromgeving waar studenten lesmaterialen kunnen vinden, voortgang kunnen delen en feedback ontvangen. OSIRIS wordt gebruikt voor studievoortgang en beoordeling en de HKU-studentportal biedt toegang tot roosterinformatie, reglementen en praktische informatie. Deze digitale tools zorgen voor een geïntegreerde en efficiënte informatievoorziening voor studenten en docenten.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel concludeert dat de voorzieningen adequaat zijn en de kwaliteit van het onderwijs ondersteunen. Daarmee beoordeelt zij Standaard 5 als 'voldoet'. De huisvesting op twee locaties, Oudenoord en Nieuwekade, biedt inspirerende werk- en leeromgevingen. De beoogde centralisatie in 2025-2026 wordt door het panel gestimuleerd, omdat de samenhang tussen de leerjaren hiermee verder wordt versterkt.

De materiële voorzieningen, waaronder mediatheken, werkplaatsen en uitleenservices, bieden studenten toegang tot relevante hulpmiddelen en stimuleren een creatieve leeromgeving. Digitale systemen zoals Projectcampus en OSIRIS zorgen voor een overzichtelijke organisatie van lesmaterialen en studievoortgang. Het panel concludeert dat de voorzieningen functioneel en toekomstgericht zijn, en daarmee een solide basis vormen voor het behalen van de beoogde leerresultaten.

4.6. Kwaliteitszorg

Standaard 6: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Toelichting NVAO: De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling. Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen

Het auditpanel constateert dat de opleiding Kunst en Economie op diverse manieren – zowel formeel als informeel – de kwaliteit van het onderwijs evalueert in samenwerking met verschillende stakeholders. Studenten, docenten, alumni, vertegenwoordigers uit het werkveld en de examencommissie spelen een actieve rol in de kwaliteitsborging en leveren waardevolle input. Het panel stelt vast dat de opleiding sinds de vorige accreditatie in 2019 zichtbaar verbeteringen heeft doorgevoerd op basis van deze feedback.

Formele instrumenten die de opleiding gebruikt om de PDCA-cyclus te waarborgen, zijn onder andere module-evaluaties, studentenevaluaties, een opleidingscommissie, een werkveldadviescommissie, planning & control-gesprekken, de Kunstenmonitor en de Nationale Studenten Enquête. De systematische aanpak maakt het mogelijk om gericht te werken aan continue verbetering van de opleiding. Het panel waardeert daarbij de aandacht voor vooruitgang en het verfijnen van het kwaliteitszorgsysteem.

Binnen de opleiding Kunst en Economie is er expliciet aandacht voor kwaliteitszorg en evaluatie. Regelmatige kalibreersessies en evaluatiemomenten met docenten, studieleiding en de examencommissie dragen bij aan het waarborgen van objectieve beoordelingen en consistente kwaliteit. De opleiding streeft naar een open feedbackcultuur, waarbij studenten en docenten vrij zijn om verbeterpunten aan te kaarten. Het panel herkent deze cultuur als effectief en waardevol. Daarnaast blijkt uit de documentatie dat de opleiding actief verbetermaatregelen implementeert naar aanleiding van evaluaties en aanbevelingen van verschillende gremia, wat resulteert in een dynamische en toekomstgerichte kwaliteitszorg.

Weging en Oordeel – Voldoet

Het panel beoordeelt Standaard 6 als 'voldoet'. De opleiding evalueert op verschillende manieren – zowel formeel als informeel – de kwaliteit van het onderwijs met verschillende stakeholders en treft op basis van de uitkomsten aantoonbaar verbetermaatregelen. De opleiding heeft sinds de visitatie in 2019 zichtbaar gewerkt aan verbeteringen, zo stelt het panel vast. Daarbij complimenteert het panel de positieve en open feedbackcultuur binnen de opleiding.

5. EINDOORDEEL

Het auditpanel trof een stevige opleiding aan die een unieke mogelijkheid biedt aan studenten om de relatie tussen kunst en economie te leggen. Het panel waardeerde de open en constructieve gesprekken die zij voerde met gepassioneerde en betrokken docenten, studenten en het betrokken werkveld. Het panel is positief gestemd over de opleiding en de kwaliteit die zij bewerkstelligt. De opleiding levert 'mogelijkmakers' af die de verbinding tussen economie en kunst maken en de creatieve industrie op tal van wijzen ondersteunen, aldus het panel.

Het auditpanel stelt vast dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit op alle standaarden zoals beschreven in het Beoordelingskader Opleiding zonder ITK van de NVAO. Op basis van de beslisregels van de NVAO komt het panel tot het algemene eindoordeel 'positief' voor de hbo-bacheloropleiding Kunst en Economie van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht.

6. AANBEVELINGEN

In het rapport zijn enkele ontwikkelpunten benoemd. Deze ontwikkelpunten zijn alle van belang, maar het panel wil in dit hoofdstuk de nadruk leggen op de volgende aanbevelingen:

Zorg ervoor dat waardecreatie centraal blijft staan in de ontwikkeling van het nieuwe BOP en de curriculumherziening, met het dynamische toekomstperspectief van de sector in het achterhoofd

De opleiding Kunst en Economie is momenteel bezig met de herziening van het Beroeps- en Opleidingsprofiel (BOP) voor de periode 2025-2030. In dit vernieuwde profiel verschuift de focus van de drie expertisegebieden (managen, ondernemen, verbinden) naar een meer holistisch beroepsprofiel. Dit stelt studenten in staat zich als veelzijdige professionals te ontwikkelen, met de flexibiliteit om hun vaardigheden in verschillende werkvelden toe te passen. Het vernieuwde curriculum zal grotere onderwijseenheden en leeruitkomsten omvatten, wat de samenhang van het programma bevordert. Het panel adviseert om bij de herziening van het BOP en curriculum ervoor te zorgen dat waardecreatie een centrale rol blijft spelen, met het oog voor de dynamiek van de sector. Cruciale elementen voor het toekomstbestendig maken van de opleiding zijn volgens het panel:

- AI – zowel het gebruik van AI in de opleiding als voor de KE-professional.
- Internationalisering – met betrekking tot de uitdagingen in Nederland.
- Duurzaamheid.
- Behoud van de Professionele Identiteit-lijn (PI-lijn).

Zoek gedurende de hele opleiding samenwerking met andere opleidingen binnen de HKU op

Het panel adviseert de opleiding Kunst en Economie om gedurende de gehele opleiding de samenwerking met andere opleidingen binnen HKU te intensiveren. Door structureel contact en gezamenlijke projecten te organiseren, kunnen studenten van KE en andere kunstopleidingen elkaar versterken en leren van elkaars expertise. Dit biedt KE-studenten de kans om hun rol als *mogelijkmakers* verder te ontwikkelen en actief bij te dragen aan creatieve processen van toekomstige makers. Deze samenwerking sluit goed aan bij de interdisciplinaire dynamiek van de sector en kan bijdragen aan een nog rijkere leeromgeving voor alle betrokken studenten.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Hogeschool voor de Kunsten Utrecht hbo-bacheloropleiding Kunst & Economie voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Standaard 5. Voorzieningen	Voldoet
Standaard 6. Kwaliteitszorg	Voldoet
Eindoordeel	Positief

BIJLAGE II

Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma⁴ opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding Kunst & Economie – Hogeschool voor de Kunsten Utrecht – 13 november 2024

Tijd	Gesprekspartners
08.45 – 09.00	Inloop & ontvangst auditpanel
09.00 – 09.45	Vooroverleg auditpanel
09.45 – 10.30	Opleidingsmanagement
10.30 – 10.45	Pauze / Intern overleg auditpanel
10.45 – 11.30	Docenten
11.30 - 11.45	Pauze / Intern overleg auditpanel
11.45 – 12.30	Studenten
12.30 – 13.30	Lunchpauze / Intern overleg auditpanel
13.30 – 14.15	Examencommissie
14.15 – 14.30	Pauze / Intern overleg auditpanel
14.30 – 15.15	Werkveld/alumni
15.15 – 15.45	Pauze/ Intern overleg auditpanel (pending issues indien van toepassing)
15.45 – 16.45	Opmaken terugkoppeling
16.45 – 17.30	Terugkoppeling

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditiestelsel hoger onderwijs Nederland' (inwerkingtreding 1 april 2024). Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door

⁴ NB. In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend

gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland', (2024).

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één opleidingscode (ISAT) wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Opleidingsbeoordeling instelling zonder erkenning ITK

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal drie standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een tot drie standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III

Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding
- HKU KE opleidingsprofiel 2019-2024
- Schematisch programmaoverzicht
- Beroepsprofiel KE 2019-2024
- Handboek jaar 4
- Handleiding beoordelen
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van alle recente eindwerken
- Toetsplan KE
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen en beoordelingen
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 23 september 2024 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding B Kunst en Economie van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, onder het nummer PA-1957. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Kunst en Economie (uniek)
-------------------------	-------------------------------

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Prof.dr.ir. J.C. (Han) Brezet	Voorzitter	Parttime professor Sustainable Innovation aan Aalborg University (Denemarken) en emeritus hoogleraar aan de Faculteit Industrieel Ontwerpen bij de TU Delft.
C.J.E. (Carin) Rustema MSc, MBA	Lid	Sr. Program Developer Centre of Expertise Just City, founding-member Kwartiermaker Samen Nieuw West, Member EU Coordination & Strategy Team, HvA / Fundraiser/Partnerships ArtEZ (Professorship Music Therapy)
A. (Annick) Schramme PhD	Lid	Hoogleraar en Academic Director van de Master Cultuur-management (Faculteit Business & Economics, Universiteit Antwerpen / Academisch directeur Master in International Fashion Management, AMS)
D. (Didi) Baas	Studentlid	Student B Creative Business Hogeschool InHolland
C.F. (Cathelijne) van Oeffelt	Secretaris	NVAO-geregistreerd secretaris.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Hobéon

Sir Winston Churchilllaan 273
2288 EA Rijswijk
Postbus 70, 2280 AB Rijswijk
+31 (0)88 998 3140
www.hobeon.nl
info@hobeon.com